

УДК 02:004.8:008

DOI 10.32461/2409-9805.1.2026.356339

**Цитування:**

Головач Н. М. Штучний інтелект і цифрові технології в збереженні культурної спадщини: можливості та ризики. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2026. № 1. С. 83–89.

Golovach N. (2026). Artificial Intelligence and Digital Technologies in Cultural Heritage Preservation: Opportunities And Risks. *Library Science. Record Studies. Informology*, 1, 83–89 [in Ukrainian].

**Головач Наталія Миколаївна,**

кандидат філософських наук, доцент кафедри артменеджменту та інформаційних технологій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв  
<https://orcid.org/0000-0001-8931-4302>  
ngolovach@dakkkim.edu.ua

## ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЗБЕРЕЖЕННІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ

**Мета статті** – дослідити можливості та ризики застосування штучного інтелекту і цифрових технологій у збереженні та популяризації культурної спадщини в умовах воєнних конфліктів і глобальних викликів. **Методологія дослідження** ґрунтується на використанні таких наукових методів, як аналіз і синтез, який застосовано для оцінки переваг і ризиків застосування штучного інтелекту у збереженні культурної спадщини; порівняння для зіставлення міжнародного досвіду, сучасних підходів використання цифрових технологій і штучного інтелекту з українським контекстом; узагальнення для формування висновків щодо етичного використання штучного інтелекту у збереженні культурної спадщини. **Наукова новизна** полягає у здійсненні комплексного аналізу цифрових технологій і штучного інтелекту як нових форматів культурного досвіду, ефективних інструментів збереження культурної спадщини та обґрунтуванні необхідності етичного підходу до застосування штучного інтелекту, зокрема виокремленні переваг та ризиків його використання. **Висновки.** Розвиток штучного інтелекту та цифрових технологій відкриває нові можливості для збереження й популяризації культурної спадщини, особливо в умовах воєнних конфліктів та глобальних викликів, так як дозволяють створювати точні моделі культурних об'єктів, які можуть бути відновлені у випадку їх руйнування. Діяльність таких міжнародних платформ, як Europeana, JSTOR Labs, Google Arts & Culture та ін., демонструє практичний потенціал штучного інтелекту у підтримці культурних інституцій та збереженні культурної спадщини. Водночас використання штучного інтелекту супроводжується етичними та правовими викликами. Звіти ЮНЕСКО та дослідження Антидифамаційної ліги наголошують на ризиках використання штучного інтелекту у поширенні дезінформації, спотворення історичних фактів, екстремістських поглядів, що вимагає посиленої уваги до прозорості, підзвітності та відповідності алгоритмів правам людини. Штучний інтелект і цифрові технології слід розглядати як інструменти, що можуть значно посилити можливості у сфері збереження культурної спадщини, але їх ефективне застосування можливе лише за умови етичного підходу, що має враховувати не лише технічні можливості, а й етичні, соціальні, правові аспекти для забезпечення автентичності копії культурної спадщини.

**Ключові слова:** штучний інтелект; цифрові технології; культурна спадщина; цифрове збереження культурної спадщини; цифрові платформи; воєнні конфлікти; цифровізація культури.

**Golovach Nataliya,**

Ph.D (Philosophy), Associated Professor of the Department of Art Management and Information Technology, National Academy of Culture and Arts Management

## ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DIGITAL TECHNOLOGIES IN CULTURAL HERITAGE PRESERVATION: OPPORTUNITIES AND RISKS

*The purpose of this article is to explore the opportunities and risks of using artificial intelligence and digital technologies in preserving and promoting cultural heritage in the context of military conflicts and*

*global challenges. The research methodology is based on the use of scientific methods such as analysis and synthesis, which are used to assess the advantages and risks of using artificial intelligence in the preservation of cultural heritage; comparison to contrast international experience, modern approaches to the use of digital technologies and artificial intelligence with the Ukrainian context; generalisation to form conclusions about the ethical use of artificial intelligence in the preservation of cultural heritage. The scientific novelty lies in conducting a comprehensive analysis of digital technologies and artificial intelligence as new formats of cultural experience, effective tools for preserving cultural heritage, and justifying the need for an ethical approach to the application of artificial intelligence, in particular, highlighting the advantages and risks of its use. Conclusions. The development of artificial intelligence and digital technologies opens up new opportunities for preserving and promoting cultural heritage, especially in the context of military conflicts and global challenges, as they allow the creation of accurate models of cultural objects that can be restored in case of destruction. The activities of international platforms such as Europeana, JSTOR Labs, Google Arts & Culture, and others demonstrate the practical potential of artificial intelligence in supporting cultural institutions and preserving cultural heritage. At the same time, the use of artificial intelligence is accompanied by ethical and legal challenges. UNESCO reports and research by the Anti-Defamation League highlight the risks of using artificial intelligence to spread misinformation, distort historical facts, and promote extremist views, which requires increased attention to transparency, accountability, and the compliance of algorithms with human rights. Artificial intelligence and digital technologies should be seen as tools that can significantly enhance opportunities in the field of cultural heritage preservation, but their effective use is only possible with an ethical approach that takes into account not only technical capabilities but also ethical, social, and legal aspects to ensure the authenticity of cultural heritage copies.*

**Keywords:** *artificial intelligence; digital technologies; cultural heritage; digital preservation of cultural heritage; digital platforms; armed conflicts; digitalisation of culture.*

**Актуальність теми дослідження.** З початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України, сфера культури зіштовхнулася з багатьма труднощами. Передусім постало завдання збереження культурної спадщини як у фізичному, так і у цифровому вимірах, що зумовило потребу у швидкому опануванні фахівцями сучасних інструментів оцифрування, діджиталізації [14].

Натомість О. Швець наголошує, що штучний інтелект відкриває нові можливості для охорони культурної спадщини, сприяючи вдосконаленню процесів документування, реставрації, забезпечення доступності та управління ризиками [13].

Дійсно, застосування технологій штучного інтелекту здатне трансформувати підходи до збереження архітектурних пам'яток, мистецьких творів та історичних артефактів. Використання 3D-сканування та реконструкції дозволяє створювати високоточні цифрові моделі культурних об'єктів, які можуть слугувати основою для їх відновлення у випадку пошкодження чи втрати. Це особливо актуально в умовах воєнних дій та стихійних лих, коли пам'ятки можуть бути зруйновані миттєво. Важливість таких технологій підтверджує досвід реставрації об'єктів культурної спадщини у Сирії, зокрема стародавнього міста Пальміра, яке було знищене внаслідок бойових дій. Завдяки цифровим архівам та 3D-реконструкції, пам'ятки були відновлені у цифровому форматі, тим самим вдалося зберегти значну частину спадщини [6, с. 111]. Також завчасна цифрова фіксація Собору

Паризької Богоматері дала змогу розпочати його відновлення після руйнівної пожежі.

Крім того, штучний інтелект значно спрощує процеси оцифрування історичних документів, рукописів, мистецьких творів та архівних матеріалів. Завдяки технологіям комп'ютерного зору та автоматичного розпізнавання тексту можливе швидке опрацювання великих масивів даних. У бібліотеках це сприяє автоматизації каталогізації та оновленню фондів, а в музеях ефективному управлінню інвентаризацією колекцій [5, 276].

Водночас використання штучного інтелекту супроводжується низкою викликів, серед яких значні фінансові витрати, технічні складнощі та етичні ризики. Дослідники наголошують на небезпеці формування необ'єктивних алгоритмів, що можуть спотворювати історичні дані або поширювати гендерні та культурні упередження. Не менш важливим є забезпечення конфіденційності даних користувачів та автентичності цифрових копій об'єктів культурної спадщини [5, 277]. А тому ефективне застосування штучного інтелекту у сфері збереження культурної спадщини потребує етичного підходу, який враховує не лише технологічні можливості, а й етичні та соціальні аспекти.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема тиці дослідження використання цифрових технологій та штучного інтелекту у збереженні культурної спадщини присвячені праці В. Добровольської [4], яка розглянула цифровізацію культурної спадщини України в умовах воєнного стану,

зокрема інформаційно-документаційну діяльність бібліотек, архівів і музеїв у збереженні культурної пам'яті. У свою чергу, О. Швець [13] виокремила перспективи застосування цифрових технологій у збереженні та реставрації культурної спадщини.

Натомість К. Коцобівська, О. Тимошенко, А. Василевський [5] дослідили інструменти штучного інтелекту, які використовуються для збереження та популяризації культурної спадщини. А С. Кравчук [6] розглянула вплив штучного інтелекту на культурні права людини.

І незважаючи на наявність певних напрацювань, дана проблематика потребує подальших комплексних досліджень.

Метою роботи є дослідження можливостей та ризиків застосування штучного інтелекту і цифрових технологій у збереженні та популяризації культурної спадщини в умовах воєнних конфліктів і глобальних викликів.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах стрімкого розвитку цифрових технологій дедалі більше застосовуються інструменти віртуальної, доповненої та змішаної реальності у сфері збереження та популяризації культурної спадщини. Зазначені технології не лише стимулюють інтерес та підвищують рівень залученості громадськості до культурних практик, але й виконують охоронну функцію щодо цінних артефактів. Завдяки використанню спеціалізованого обладнання, а саме шоломів віртуальної реальності, окулярів, рукавичок та інших пристроїв для відстеження рухів, користувачі отримують можливість взаємодіяти з культурними об'єктами у цифровому середовищі, тим самим сам об'єкт культурної спадщини залишається у безпеці, що зменшує ризик його ненавмисного руйнування, знищення чи крадіжки [13].

Дослідники підкреслюють, що одним із напрямів трансформації культурної сфери є інтеграція штучного інтелекту в діяльність закладів культури. Застосування інтелектуальних систем сприяє створенню адаптивних інтерфейсів, здатних враховувати потреби різних категорій користувачів, зокрема і людей з порушеннями зору чи слуху. Наприклад, у Національній цифровій бібліотеці Фінляндії, застосовано функції голосового пошуку та автоматичного опису зображень. Аналогічно до алгоритмів, що використовуються у сервісах Netflix чи Spotify, цифрові бібліотеки можуть застосовувати штучний інтелект для формування персоналізованих рекомендацій книг, статей та інших ресурсів. А система OpenAI GPT забезпечує створення індивідуалізованих добірок для академічних досліджень. Натомість, цифрова бібліотека NathiTrust Digital Library інтегрує алгоритми машинного навчання для автоматизованого

аналізу великих текстових колекцій, що сприяє дослідженню культурних і мовних трансформацій у часі. У свою чергу, бібліотека Конгресу США використовує алгоритми NLP для автоматизованої обробки даних та пропонує інтерактивні інструменти для аналізу літературної спадщини [5, 279].

Разом з тим, у цифрових архівах, в межах ініціативи Європейської комісії зі збереження культурної спадщини, штучний інтелект використовується для автоматизованої класифікації документів та створення інтуїтивної системи пошуку, як наслідок матеріали стають більш доступними для дослідників і громадськості [5, 280].

Слід зазначити, що штучний інтелект має здатність виявляти взаємозв'язки між документами та артефактами, які залишаються непомітними для людини. У цьому напрямі реалізується низка проєктів, що демонструють практичний потенціал технології:

- проєкт JSTOR Labs розробив систему, яка визначає подібні наукові статті шляхом аналізу ключових слів та структур тексту, що підвищує релевантність результатів для дослідників, а метадані стають більш інформативними завдяки використанню таких інструментів як Machine Learning for Libraries;

- проєкти Recognition та EuropeanaTech надають можливість музеям застосовувати штучний інтелект для аналізу мистецьких творів, фотографій та інших візуальних матеріалів, зокрема визначати стилі, історичні періоди та навіть авторів, а інструменти автоматичного перекладу такі як Google Translate та DeepL, відкривають доступ до культурних артефактів різними мовами, розширюючи аудиторію користувачів [5, 278].

Слід підкреслити, що цифрова платформа Europeana надає можливість дослідникам з усієї Європи використовувати штучний інтелект для автоматизації створення метаданих та впровадження інноваційних сервісів пошуку, спрямованих на збереження культурної спадщини у цифровому середовищі. А організація EuropeanaTech показує, як інтелектуальні технології можуть підтримати культурні інституції та відіграє важливу роль в інтеграції штучного інтелекту у збереження та доступність культурної спадщини. Вона активно співпрацює з музеями, бібліотеками та архівами, використовуючи потенціал штучного інтелекту для трансформації управління культурним контентом і його спільного використання. Важливо зазначити, що Europeana та EuropeanaTech Labs розробили спеціальні рамки для експериментів із застосуванням штучного інтелекту у сфері цифрової спадщини [5, 278].

Нині на рівні Європейського Союзу

ведеться активна робота зі створення єдиного дата-простору, навчання алгоритмів штучного інтелекту та закріплення етичних принципів його використання. Ці процеси координує фундація Europeana, яка сформувала робочу групу AI for Heritage. У цьому контексті варто згадати проєкт Saving Ukrainian Heritage Online, що у співпраці з Europeana сприяє оцифруванню та збереженню даних для подальшого аналізу за допомогою штучного інтелекту [9].

Проте проблематика етичного використання штучного інтелекту набуває особливої актуальності у сучасному науковому та культурному дискурсі. У звіті ЮНЕСКО (2024 р.) наголошується, що штучний інтелект становить потенційну загрозу для збереження пам'яті про Голокост, оскільки створений ними контент може спотворювати історичні факти та посилювати суспільні упередження. Водночас зазначається, що інструменти, на основі штучного інтелекту, здатні значно полегшити роботу дослідників, забезпечуючи опрацювання та систематизацію великих масивів даних, які охоплюють різні часові періоди, мови та носії, а саме від фотографій і текстів до відео- та аудіоматеріалів. Втім існує ризик використання штучного інтелекту для поширення дезінформації, що зумовило звернення генеральної директорки ЮНЕСКО Одрі Азуле до урядів та розробників штучного інтелекту щодо прийняття чітких етичних принципів [2].

Але зловживання штучним інтелектом не залишаються непоміченими широким загалом. Дослідження Антидефамаційної ліги (2023р.) виявили, що 84% американців стурбовані тим, що інструменти генеративного штучного інтелекту будуть використовуватися для поширення неправдивої або маніпулятивної інформації, а 70% вважають, що це посилить екстремізм, ненависть або антисемітизм у США [2].

Разом із тим, експертні дискусії демонструють і позитивний потенціал штучного інтелекту, зокрема, на Пекінському культурному форумі 2025 року фахівці з Китаю та інших країн відзначили, що штучний інтелект, великі дані та імерсійні цифрові інструменти здатні надати нове життя культурній спадщині. Було підкреслено необхідність розвитку нових форм цифрового контенту та забезпечення відкритого доступу до культурних ресурсів у цифровому середовищі [12].

Збереження та аналіз культурної спадщини за допомогою штучного інтелекту, здійснюють не лише міжнародні організації та культурні інституції, але й великі технологічні корпорації, які активно розвивають власні алгоритми для роботи з даними про культуру. Наприклад, онлайн-платформа Google Arts & Culture, яка започаткована компанією Google ще у 2011 році, об'єднує понад

5000 музеїв світу та пропонує користувачам доступ до великої колекції творів мистецтва, експонатів і культурного контенту. Платформа забезпечує можливість здійснювати віртуальні екскурсії музеями, переглядати зображення у високій роздільній здатності та досліджувати історичні артефакти. Використання технологій штучного інтелекту та машинного навчання дозволяє формувати персоналізовані рекомендації, що ґрунтуються на аналізі уподобань користувачів, їхньої історії пошуку та взаємодії з ресурсом [9].

Компанія Google застосовує штучний інтелект для цифрового збереження культурної спадщини різних країн світу, зокрема і України. У межах проєкту «Україна тут» (Ukraine is Here) українські пам'ятники, церкви, музеї та рідкісні артефакти були оцифровані у форматі 3D та представлені на платформі Google Arts & Culture. За три роки цей проєкт трансформувався з невеликого вебресурсу у один із найбільших світових інформаційних майданчиків, що слугує цінним джерелом для освітян, дослідників та широкої аудиторії, яка прагне глибше ознайомитися з українським мистецтвом і культурою [15].

В Україні останніми роками активно впроваджуються цифрові платформи, спрямовані на збереження культурної спадщини, зокрема такі, як «Український цифровий архів» та інші національні проєкти. Наприклад, у грудні 2025 року було презентовано проєкт «Віртуалізація культурного надбання міста Києва», у межах якого представлено результати цифрової фіксації об'єктів культурної спадщини, здійсненої впродовж року, а саме 3D-моделі пам'яток, аудіогід та інтерактивну мапу, що дозволяє досліджувати зовнішній вигляд об'єктів, їх історію та стан. Відцифровані пам'ятки розміщені на ресурсі туристично-культурного хабу за посиланням – <https://guide.kyivcity.gov.ua/cultural-heritage> [10].

Можемо зазначити про реалізацію низки проєктів, які направлені на диджиталізацію культурної спадщини. Наприклад, навчальна програма Хататон 5.0: Спадщина. Стійкість. Інновації, була реалізована в рамках програми House of Europe, яка фінансується Європейським Союзом і Goethe-Institut в Україні у співпраці з інноваційною агенцією Digitizing Space та спрямована на диджиталізацію культурної спадщини з використанням інноваційних технологій.

Хататон – це онлайн-ідеатон (подія) та навчальна програма з диджиталізації культурної спадщини, на якій починаючи з 2020 року, спеціалісти культурних, креативних індустрій щорічно впродовж тижня проходять навчання, розробляють та презентують culture&tech проєкти [14].

Хататон 6.0 проводився у жовтні 2025 року і став платформою для міжнародної співпраці,

культурної дипломатії та вираження національної ідентичності через інноваційні рішення у сфері Culture Tec (напрямок, що поєднує культуру, мистецтво, інноваційні технології та цифрові інструменти для створення проєктів). Учасники мали можливість опанувати сучасні tech-інструменти, відвідати серію лекцій, воркшопів і практичних завдань у межах ідеатону (онлайн та офлайн подія), ознайомитися з досвідом реалізації відомих проєктів та розробити власний проєкт, який пов'язаний зі збереженням спадщини під час війни, зокрема за напрямом «Краудсорсинг: залучення спільнот до картування, документування та збереження багатокультурних українських об'єктів спадщини». Даний напрям включав:

- цифрові архіви та управління даними (створення, візуалізація та довготривале збереження цифрових копій об'єктів культурної спадщини);

- краудсорсинг (залучення спільнот до мапінгу, документування та збереження об'єктів культурної спадщини) [7].

Слід зазначити і про реалізовану у 2024 році програму навчання зі збереження культурної спадщини в Україні у Львівському національному університеті природокористування під егідою ЮНЕСКО. Загалом проєкт, запропонований ЮНЕСКО, передбачав навчання 25 учасників за такими напрямками, як:

- збереження конструкцій культурної спадщини та оцінка їхньої безпеки;

- методи діагностики та оцінки стану об'єктів;

- основи структурного аналізу під впливом екстремальних навантажень, зокрема вибухів;

- оцінка безпеки у нелінійному діапазоні та застосування методів екстреної оцінки;

- методи стабілізації, ремонту та зміцнення конструкцій;

- практичне використання спеціалізованих інструментів;

- навчання з використанням форм для надзвичайних ситуацій;

- застосування технологій неруйнівного тестування [8].

І хоча цей проєкт і не був безпосередньо спрямований на диджиталізацію культурної спадщини, проте такі ініціативи вкрай важливі для забезпечення комплексного збереження об'єктів культурної спадщини у реальному середовищі, в тому числі в умовах воєнного стану.

Натомість у травні 2025 року (м. Київ) відбулася одноденна конференція «Підтримка Європейським Союзом сектору культурної спадщини в Україні», організована Національним бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні у

співпраці з Українським культурним фондом та громадською організацією HeMo: Ukrainian Heritage Monitoring Lab для професіоналів у сфері збереження культурної спадщини. Захід став майданчиком для професійного обміну досвідом, налагодження партнерства та обговорення конкретних інструментів, що можуть бути використані для розвитку сфери культурної спадщини за допомогою цифрових технологій [3].

Враховуючи реалії сьогодення такі ініціативи набувають особливого значення, адже згідно з положеннями Ризької хартії об'єкт може бути повністю відновлений за наявності його креслень і фотофіксації [10].

А тому у грудні 2025 року Український культурний фонд розпочав приймати заявки на грантову програму «Культурна спадщина», яка спрямована на захист і популяризацію культурної спадщини за допомогою цифрових технологій [1]. Конкурс проводиться у двох напрямках:

1. «Диджиталізація», що передбачає оцифрування музейних та інших об'єктів спадщини, зокрема для прифронтових та деокупованих територій. Кошти виділяються на такі проєкти як:

- створення цифрових описів, каталогів, фондів та колекцій;

- 3D-сканування музейних експонатів, мультимедійні голограми, 3D та 2D анімації;

- організація віртуальних турів та екскурсій у форматі 360°, включно з мультимедійними аудіогідами;

- проведення мультимедійних виставок та мапінгу;

- розробка продуктів віртуальної, доповненої та змішаної реальності (AR/MR/VR) [11].

2. «Кроссекторальні проєкти» передбачають створення віртуальних музеїв, мобільних застосунків та інтерактивних карт.

Обидва напрями передбачають обов'язкове створення цифрових культурних продуктів та цифрових експонатів, що сприяє довготривалому збереженню та поширенню культурної спадщини [1].

Щорічний розвиток технологій штучного інтелекту розширює можливості їх застосування у сфері збереження культурної спадщини, особливо в умовах воєнних конфліктів. Сучасні інструменти, такі як аналіз даних, комп'ютерне бачення, обробка природної мови, розпізнавання зображень та робота віртуальних помічників, забезпечуються алгоритмами штучного інтелекту. Зокрема, такі алгоритми можна навчати аналізувати супутникові та аеро фотознімки, а також інші візуальні дані для ідентифікації й моніторингу об'єктів культурної спадщини у зонах бойових дій [9].

К. Коцюбівська, О. Тимошенко та А. Василевський виокремили важливі аспекти використання штучного інтелекту у збереженні і популяризації культурної спадщини, серед яких:

- оцифрування та автоматизація процесів, що передбачає швидке й ефективне перетворення великих масивів даних (рукописів, архівних документів, музейних експонатів) у цифровий формат, що забезпечує їх доступність для широкої аудиторії;

- аналіз і пошук, що передбачає удосконалення пошукових систем закладів культури завдяки алгоритмам машинного навчання, що робить результати більш точними та адаптованими до потреб користувачів;

- інтерактивні можливості, які сприяють створенню інтерактивних виставок і віртуальних турів, що залучають нову аудиторію та використання технологій доповненої реальності (AR), генеративного контенту для формування унікального досвіду взаємодії з культурними об'єктами;

- ефективне управління колекціями, що передбачає застосування інструментів штучного інтелекту для автоматизації рутинних завдань у музеях та бібліотеках, включно з інвентаризацією, реставрацією та аналізом стану об'єктів;

- популяризація культурної спадщини, яка включає використання персоналізованих рекомендацій та інтерактивних освітніх платформ [5, 280].

Попри очевидні переваги застосування штучного інтелекту у сфері культурної спадщини, дослідники наголошують на необхідності врахування етичних та юридичних аспектів для забезпечення достовірності та автентичності даних, а успішна реалізація штучного інтелекту в цій сфері потребує тісної співпраці фахівців технічного спрямування, істориків і культурологів [5, 281].

Відповідно, і законодавчі ініціативи мають враховувати розвиток штучного інтелекту в контексті етики його використання, забезпечення прозорості алгоритмів та подолання цифрової нерівності [6, 113].

Особливої ваги ці питання набувають у сфері культури, де контент може бути інтерпретований по-різному. Як зазначає С. Кравчук, технології штучного інтелекту, що застосовуються для

автоматичного перекладу чи категоризації культурних об'єктів, повинні враховувати тонкі культурні відмінності та уникати спрощення чи спотворення змістів. Наприклад, символи або вислови можуть мати різне значення залежно від культурного середовища. Відповідно алгоритми штучного інтелекту мають бути гнучкими, досконалими та не маніпулятивними, спиратися на актуальні дані і теоретико-правові дослідження у сфері прав людини [6, 114].

Наукова новизна статті полягає у здійсненні комплексного аналізу цифрових технологій і штучного інтелекту як нових форматів культурного досвіду, ефективних інструментів збереження культурної спадщини та обґрунтуванні необхідності етичного підходу до застосування штучного інтелекту, зокрема виокремленні переваг та ризиків його використання.

Висновки. Розвиток штучного інтелекту та цифрових технологій відкриває нові можливості для збереження й популяризації культурної спадщини, особливо в умовах воєнних конфліктів та глобальних викликів, так як дозволяють створювати точні моделі культурних об'єктів, які можуть бути відновлені у випадку їх руйнування. Діяльність таких міжнародних платформ, як Europeana, JSTOR Labs, Google Arts & Culture та ін., демонструє практичний потенціал штучного інтелекту у підтримці культурних інституцій та збереженні культурної спадщини. Водночас використання штучного інтелекту супроводжується етичними та правовими викликами. Звіти ЮНЕСКО та дослідження Антидифамаційної ліги наголошують на ризиках використання штучного інтелекту у поширенні дезінформації, спотворення історичних фактів, екстремістських поглядів, що вимагає посиленої уваги до прозорості, підзвітності та відповідності алгоритмів правам людини. Штучний інтелект і цифрові технології слід розглядати як інструменти, що можуть значно посилити можливість у сфері збереження культурної спадщини, але їх ефективне застосування можливе лише за умови етичного підходу, що має враховувати не лише технічні можливості, а й етичні, соціальні, правові аспекти для забезпечення автентичності копій культурної спадщини.

### Список використаних джерел

1. Відновлення, сталий розвиток та збереження культурної спадщини - актуальні гранти для бізнесу. URL: <https://ain.ua/2026/01/02/granti-dlia-biznesu-2026/> (дата звернення: 07.01.2026).
2. Гавриляк І. ЮНЕСКО заявило про неочікувану загрозу з боку штучного інтелекту. URL: <https://glavcom.ua/techno/hitech/junesko-zajavilo-pro-neochikuvanu-zahrozu-z-boku-shtuchnoho-intelektu-1011873.html> (дата звернення: 07.01.2026).
3. Диджиталізація культурної спадщини: підтримка сектору Європейським Союзом. URL: [https://creativeeurope.in.ua/news/didzitalizaciia\\_kulturnoyi\\_spadshhini\\_pidtrimka\\_sektoru\\_jevropeiskim\\_soюзom](https://creativeeurope.in.ua/news/didzitalizaciia_kulturnoyi_spadshhini_pidtrimka_sektoru_jevropeiskim_soюзom) (дата звернення: 08.01.2026).
4. Добровольська В. В. Цифровізація культурної спадщини України в умовах воєнного стану. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2025. № 2. С. 22–29. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2025.350074>.

5. Коцюбівська К., Тимошенко О., & Василевський А. Інструменти штучного інтелекту для збереження та популяризації культурної спадщини. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2024, 7(2). С. 275–282. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-796X.7.2.2024.317736>.

6. Кравчук С. Вплив штучного інтелекту на культурні права людини. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». Том. 12, № 1 (45), 2025. С. 108–119. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2025.45.108>.

7. Платформа HATA Hub. Культура x технології. URL: <https://hatathon.houseofeurope.org.ua/> (дата звернення: 08.01.2026).

8. Розпочато програму навчання зі збереження культурної спадщини під егідою ЮНЕСКО. URL: <https://www.lnup.edu.ua/uk/fakultety/fakultetbud/8438-newsfakbud241118> (дата звернення: 05.01.2026).

9. Слипцова А. Диджитал-рішення для культурної спадщини: як інновації зберігають традиції. URL: <https://speka.ua/news/didzital-risennya-dlya-kulturnoyi-spadshhini-yak-innovaciyi-zberigayut-tradiciji-pk5j1p> (дата звернення: 02.01.2026).

10. У Києві презентували проєкт цифрової фіксації пам'яток культурної спадщини. URL: [https://kyivcity.gov.ua/news/u\\_kiyevi\\_prezentovali\\_proyekt\\_tsifrovo\\_fiksatsi\\_pamyatok\\_kulturno\\_spadshini/](https://kyivcity.gov.ua/news/u_kiyevi_prezentovali_proyekt_tsifrovo_fiksatsi_pamyatok_kulturno_spadshini/) (дата звернення: 09.01.2026).

11. Український культурний фонд надасть до 2 млн. грн. гранту на диджиталізацію культурної спадщини. URL: <https://business.diia.gov.ua/news/do-2-mln-hrn-hrantu-na-dydzhytalizatsiiu-kulturnoi-spadshchynu> (дата звернення: 06.01.2026).

12. Цифрові технології перетворюють охорону та популяризацію культурної спадщини. URL: <https://ukrainian.cri.cn/2025/09/29/ART11759127637298138> (дата звернення: 08.01.2026).

13. Швець О. В. Перспективи застосування цифрових технологій у збереженні та реставрації культурної спадщини. *Збірник матеріалів X Всеукраїнської наукової студентської конференції «Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері»* (м. Вінниця, 11 квітня 2025 р.). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. С. 106–108. URL: <https://jitas.donnu.edu.ua/article/view/17622> (дата звернення: 01.01.2026).

14. Як технології зберігають культуру. URL: <https://share.google/KB3hTR5ftE705tZER> (дата звернення: 01.01.2026).

15. Як Google зберігає культурну спадщину України. Інтерв'ю із директором проєкту Ukraine is here. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/google-kulturna-spadshchyna-ukrayiny-ukraine-is-here/33220271.html> (дата звернення: 01.01.2026).

## References

1. Restoration, sustainable development, and preservation of cultural heritage—current grants for businesses. (2026). <https://ain.ua/2026/01/02/granti-dlia-biznesu-2026/> [in Ukrainian].

2. Havryliak I. UNESCO has announced an unexpected threat from artificial intelligence. (n.d.). <https://glavcom.ua/techno/hitech/junesko-zajavilo-pro-neochikuvanu-zahrozu-z-boku-shtuchnoho-intelektu-1011873.html> [in Ukrainian].

3. Digitisation of cultural heritage: support for the sector by the European Union. (n.d.). [https://creativeeurope.in.ua/news/didzitalizaciia\\_kulturnoyi\\_spadshhini\\_pidtrimka\\_sektoru\\_jevropeiskim\\_soizom](https://creativeeurope.in.ua/news/didzitalizaciia_kulturnoyi_spadshhini_pidtrimka_sektoru_jevropeiskim_soizom) [in Ukrainian].

4. Dobrovolska, V. (2025). Digital Preservation of Ukraine's Cultural Heritage under Martial Law. *Library Science. Record Studies. Informology*, 2, 22–29. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2025.350074> [in Ukrainian].

5. Kotsyubivska, K., Tymoshenko, O., & Vasilevskiy A. (2024). Artificial intelligence tools for preserving and promoting cultural heritage. *Digital Platform: Information Technologies in the Sociocultural Sphere*, 7(2), 275–282. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-796X.7.2.2024.317736> [in Ukrainian].

6. Kravchuk, S. (2025). The impact of artificial intelligence on cultural human rights. *Bulletin of the National University 'Lviv Polytechnic'. Series: 'Legal Sciences'*, 12 (1 (45)), 108–119. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2025.45.108> [in Ukrainian].

7. HATA Hub platform. (n.d.). Culture x technology. <https://hatathon.houseofeurope.org.ua/> [in Ukrainian].

8. A training programme on cultural heritage preservation has been launched under the auspices of UNESCO. (n.d.). <https://www.lnup.edu.ua/uk/fakultety/fakultetbud/8438-newsfakbud241118> [in Ukrainian].

9. Slyptsova, A. (n.d.). Digital solutions for cultural heritage: how innovation preserves traditions. <https://speka.ua/news/didzital-risennya-dlya-kulturnoyi-spadshhini-yak-innovaciyi-zberigayut-tradiciji-pk5j1p> [in Ukrainian].

10. A project for the digital recording of cultural heritage sites was presented in Kyiv. (n.d.). [https://kyivcity.gov.ua/news/u\\_kiyevi\\_prezentovali\\_proyekt\\_tsifrovo\\_fiksatsi\\_pamyatok\\_kulturno\\_spadshini/](https://kyivcity.gov.ua/news/u_kiyevi_prezentovali_proyekt_tsifrovo_fiksatsi_pamyatok_kulturno_spadshini/) [in Ukrainian].

11. The Ukrainian Cultural Foundation will provide up to UAH 2 million in grants for the digitisation of cultural heritage. (n.d.). <https://business.diia.gov.ua/news/do-2-mln-hrn-hrantu-na-dydzhytalizatsiiu-kulturnoi-spadshchynu> [in Ukrainian].

12. Digital technologies are transforming the preservation and promotion of cultural heritage. (2025). <https://ukrainian.cri.cn/2025/09/29/ART11759127637298138> [in Ukrainian].

13. Shvets, O.V. (2025, April 11). Prospects for the application of digital technologies in the preservation and restoration of cultural heritage. *Collection of materials from the 10th All-Ukrainian Scientific Student Conference 'Information Technologies and Systems in Document Science'* (Pp. 106–108). Vinnytsia. <https://jitas.donnu.edu.ua/article/view/17622> [in Ukrainian].

14. How technology preserves culture. (n.d.). <https://share.google/KB3hTR5ftE705tZER> [in Ukrainian].

15. How Google preserves Ukraine's cultural heritage. (n.d.). Interview with the director of the Ukraine is here project. <https://www.radiosvoboda.org/a/google-kulturna-spadshchyna-ukrayiny-ukraine-is-here/33220271.html> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.01.2026

Отримано після доопрацювання 12.02.2026

Прийнято до друку 20.02.2026

Опубліковано 31.03.2026